

ЛАГЛАЙБЫТ күөх харыйачаан

ЫРЫАЛАР
ХОҢООННОР
СЦЕНАРИЙДАР

Лаглайбыт күөх харыйачаан

«Айар»

Лаглайбыт күөх харыйачаан / «Айар»,

ISBN 978-5-7696-5296-7

Кинигэбэ Саҥа дьылга аналлаах хоһооннор, ырыалар, сценарийдар киирдилэр.
Төрөппүт, иитээччи, учуутал оҕону ыллыыр-туойар, кэрэни кэрэхсиир
дьоҕурун сайыннараһыгар аналлаах.

ISBN 978-5-7696-5296-7

© Айар

Содержание

Ырыалар	5
Хоһооннор	12
Сценарийдар	16
Аптаах Сана дьыл	16
Хаарчаана	19
Аптаах хаар чөмөбө	22
Конец ознакомительного фрагмента.	23

Лаглайбыт күөх харыйачаан

Ырыалар

Лаглайбыт күөх харыйачаан

(«В лесу родилась ёлочка» ырыа тылбааһа)

Раиса Кудашева тыллара **Леонид Бекман** мусуката

Лаглайбыт күөх харыйачаан
Ойуур тыаҕа үүммүт.
Кыһын буоллун, сайын буоллун
Кини чээл күөх турбут.
Буурҕа тыалым ырыа ыллыыр:
«Утуй, утуй оҕом».
Тибии хаарым үрдүн сабар:
«Сэрэн, сэрэн, тонгоон!»
Куттас куобах, манан куобах
Ойон чөрөнгөлүүр,
Арыт туран торҕон бөрө
Сүүрэн өкчөнгөлүүр.
Ойуур тыаны ортотунан
Сыарҕа сырылаата,
Хойуу түүлээх аллаах атым
Сиэлэн дьоруолаата.
Атым сыыдам сыарҕатыгар
Оҕонньор олорбут,
Харыйачаан барахсаны
Кэлэн кэрдэн ылбыт.
Харыйачаан манна киирэн,
Киэргэл симэх кэппит.
Оҕолорго, оҕолорго
Үрдүк үөрүү кэлбит.

КЫРАКЫЙ ХАРЫЙА ТАҔЫРДЫА ТОНМУТ

(«Маленькой ёлочке холодно зимой» ырыа тылбааһа)

Зинаида Александрова тыллара **Михаил Красев** мусуката

Раиса Винокурова тылбааһа

Кыракый харыйа
Таҕырдыа тонмут.
Сиэтэммит кинини

Дьиэҕэ киллэриэх.
Кэрэчээн харыйа
Күлүмнүү турар.
Төгүрүк оонньоурдаах
Көмүс туораахтаах.
Оҕуруо киэргэллээх
Дыримниир уоттаах.
Минньигэс, минньигэс
Элбэх бэлэхтээх.
Сага дьыл киэһэтин
Харыйа күүппүт
Көрүдьүөс, көрүдьүөс
Оонньоуттан үөрбүт.

ЁЛКА ЫРЫАТА

Николай Туобулаахан тыллара Григорий Новгородов мелодията

Тымтар кылыс дыбардаах
Тымныы кыһын оҕонньор
Тос-тос тыаһыыр тайахтаах
Тийиэн кэлэн олорор.

Чэй-чэй эрэ дыиэрэнкэй —
Тэйдэр-тэйэн үнкүүлээн,
Үүнэр дьылга эһиэкэй —
Этэн-тыынан дыиэрэтин.
Тоҕо баҕас күндүтэй,
Ёлка маспыт киэргэнэн!
Торҕо көмүс сиэдэрэй —
Лаампа уота имнэнэн!
Сирэм күөххэ сылдыааччы —
Үөскүүр ыччат биһиги,
Сиргэ оһуор буолааччы —
Үүнэр сүһүөх биһиги.
Тымтар кылыс дыбардаах
Тымныы кыһын оҕонньор
Тос-тос тыаһыыр тайахтаах
Тийиэн кэлэн олорор.

ТЫМНЫЫ ОҒОНЬОР

(«Дед Мороз» ырыа тылбааһа)

Татьяна Волгина тыллара Аркадий Филиппенко муусуката

Биһиэхэ ыалдыттыы
Тымныы оҕонньор кэлбит.

Биһиэхэ кэһиитин
Ёлка маһы аҕалбыт.
Бу бааллар фонариктар,
Кыһыл көмүс шариктар.
Биһиэхэ ылдытты
Тымныы оҕонньор кэлбит.
Биһиэхэ кэһиитин
Элбэх онньуур аҕалбыт.
Бу бааллар бирээнниктэр,
Сакалааттар, кэмпиеттэр.

Саҥа дьыл

Ольга Иванова тыллара Надежда Макарова мелодията

Кэрэчээн харыйа
Налыччы киэргэммит,
Араас да уотунан
Күлүмнүү умайбыт.
Хос ырыата:
Чабылай, чабылай,
Баай ёлка, умайыый.
Оҕолор көрдөрүн
Эн үөрдө сырдатый!
Эһэлэр, бөрөлөр,
Саһыллар бэл бааллар,
Сизеттиһэн бараннар
Көхтөөхтүк ыллыллар.
Хос ырыата.
Хаар манан баттахтаах
Тымныычаан оҕонньор
Кэһиитин аҕалар,
Үөрүүнү үксэтэр.
Хос ырыата.

Ёлкаҕа

Григорий Данилов тыллара Николай Бойлохов мелодията

Намылайар лабааҕар
Киэргэл бэрдин эринэн,
Килбэчийэр киистэҕэр
Көмүс дуйу бүрүнэн,
Кырасаабай бэйэккэн
Кынтайаахтыы лаглайан,
Күндү алмаас өгүнэн
Күлүмүрдүү тураҕын.

Эн тулаҕар оҕолор
Хоробуоттаан эргийэ,
Онтон эмиэ сороҕор
Үнкүүлээн да битийэ,
Оһуокайдаан көтүһэн,
Ойон-тэбэн ылабыт.
Үүнэр сылы көрсүһэн,
Үөрэ-көтө сылдыабыт.

Саҥа дьыл

Мария Эверстова-Обутова тыллара Александр Дунаев мелодията

Саргылаах Саҥа дьыл
Салаллан кэллэ дии,
Киэргэллээх харыйа
Кэһиилээх эбит дии.
Күндү күөх харыйа
Көр-оонньуу аргыстаах,
Күндү күөх харыйа
Күлүмнэс айгырдаах.
Ёлкабыт симэбэ,
Эчикий, элбэҕиин!
Ыл, көрүн, мэкчиргэ
Иһилиир быһыылаах.
Саһыллар, тиингнэр,
Куобахтар, бөрөлөр,
Эһэлэр, тайахтар
Эйэлээх да буолтар.
Тымныы оҕонньор
Тырымнас сиэниниин
Сиэттиһэн киирдилэр,
Эбүрдэ эттилэр.
Ылын даа, оҕолоор,
Ылсыабын илииттэн,
Көрүдүөс оонньуута
Көбүлээн иһиэбин.

Моруос кэллэ!

Пётр Тобуруокап тыллара Саргылана Константинова мелодията

Киммит ата тыбырталыыр,
Ким сыарҕата сырылыыр,
Киммит хааман кыычырҕатар,
Киммит ааны тонсуйар?
Хос ырыата:

Моруос кэллэ, Моруос кэллэ,
Моруос ааны сэгэттэ.
Тымныы Моруос эһэккэбит,
Биһигиттэн эбэрдэ!
Хайа хайдах айаннаатың,
Хас сулуска сырыттың,
Саҥа дьылбыт ханна баарый,
Хаарчаанабыт ханнаный?
Хос ырыата.

Саҥа дьыл

К. Еремеев тыллара уонна мелодията

Күөх харыйа тула
Көхтөөх оҕолор мустаммыт,
Куобах, саһыл, эһэ
Көрүн-нарын тутустахпыт.
Хос ырыата:
Уоттара тырымнас,
Оонньуурдара күлүмнэс
Саҥа дьылбыт харыйата, харыйата.
Үлэ-үөрэх туһунан
Бүгүн туойан дьиэрэттэхпит,
Үнкүү-оонньуу бэрдin
Үөрэ-көтө эргийдэхпит.
Хос ырыата.
Үтүө үөрэх иһин
Үгүс ыччат хайҕаныахпыт,
Дед Мороз кэһиитин
Кыра дьонньор кэтэһиэхпит.
Хос ырыата.

Саҥа Дьылбыт кэлиитэ

Валерий Чиряев тыллара Григорий Новгородов мелодията

Саҥа дьылбыт кэлиитэ
Сүрдээх элбэх кэһиитэ:
Көбөрөөхтүүр харыйа,
Көтөрө-харамайа.
Симэммитэ-киэргэммитэ
Сиздэрэйкээн да этэ.
Манна баар: оҕус, ынах,
Массыына уонна куобах.
Килбэчиспит ойуулаах
Кэрэ-дьикти оонньуурдаах,

Эргэ дылы атаара
Эһэ, бөрө да мустар.
Сордонг, собо, алыһар
Субу устан кылбаһар.
Сандаарыспыт лаампалар
Сырдыы, оонньуу тыкпыттар.

Сага дыл

Капиталина Семёнова тыллара уонна мелодията

Элбэх, элбэх
Оонньуурдаах
Харыйабыт
Киэргэммит.
Хос ырыата:
Сага дыл,
Сага дыл,
Кэтэһиилээх
Сага дыл!
Элбэх, элбэх
Кыылардаах
Оонньуубут
Саҕаланна!
Хос ырыата.
Элбэх, элбэх
Кэһиилээх
Тымныы оҕонньор
Кэллэ!
Хос ырыата.

Сага дыл, дорообо!

Капиталина Семёнова тыллара уонна мелодията

Тымныы тыаттан харыйа
Тийиэн кэллэ биһиэхэ,
Лабааларын ириэрэн,
Сылаас танас кэтэрдих.
Харыйаны киэргэтибит,
Оонньуурдары ыйаатыбыт,
Килбэчигэс уоттардаах,
Хоруонканы иилибит.
Дорообо, Сага дылбыт!
Дорообо, харыйачаан!
Музыкааннар, эй, чэйинг,
Музыканы тардыабын!

Сага дьыл

Капиталина Семёнова тыллара уонна мелодията

Үөрүү-көтүү аргыстаах,
Кэрэ дыкти оонньуурдаах,
Күлүмүрдэс сулустаах
Тийиэн кэллэ Сага дьыл!
Хос ырыата:
Сага дьылбыт,
Сага дьылбыт,
Тийиэн кэллэ, доҕоттоор!
Сага дьылбыт,
Сага дьылбыт
Үчүгэйиэн, кэрэтиэн!
Тэйдэр-тэйэн үнкүүлээн,
Дьирэнкэйдээн биэриэбинг,
Ыллаан-туойан дьирэтэн,
Оһуокайга туруоһун!
Хос ырыата.
Тымныы кыһын оҕонньор
Хаарчааналыын сиэттиһэн,
Элбэх кэһии тутуурдаах
Мичилиһэн киирдилэр.
Хос ырыата.

Хоһооннор

Ким киэргэттэ?

Түннүкпүтүн түүн кэлэн
Түүлүнэн ким киэргэттэ,
Таһырдьаны көрүүхпүтүн
Күлүктэтэн кэбистэй?
Ити Моруос кырдыаһаспыт
Куруһуба бэрдин баайбыт.
Онтукатын биһи дыиэбит
Түннүгэр ыйаан кэбиспит.
Үчүгэиэн, дыингээх талаан,
Оһуор-дьарбаа түһэрбит,
Уустук-ураннык ойуулаан
Оһорор да буолар эбит!

Григорий Данилов

Харыйа

Тыллар аптаах дыикти мас
Тымныы саамай үгэнигэр,
Лабааларын ахсын араас
Таастан астар үүнэллэр:
Көмүс хахтаах туораахтар,
Хаптаҕастар, моркуоптар,
Дьаабылыка биһин ууһа,
Кылбачыгас муус дьанха.
Мэник уоттар мутукча
Иннэтинэн сырсаллар,
Кэрэ-мааны харыйа
Сулустарын саҕаллар.
Умай, сырдаа, сулуспут,
Саҥа дьылга суол ыйа!
Дьолу сирдиир суолдьуппут
Саргылардаах харыйа!

Ольга Корякина – Умсуура

Саҥа дьыл – аптаах кэм

Сага дьыл – аптаах кэм,
Баҕа санаа туолуута,
Сага дьыл – көрдөөх кэм,
Бары үөрэ көрсөбүт.
Сага дьылга мин дьоммор
Кистээн бэлэх бэлэмниэм,
Харыйаҕа ыйанар
Ооньуурдары оноруом.
Хаар киһини кырыйан
Түннүктэргэ сыһыарыам.
Хаар кыырпаҕын быһаммын
Хосторбутун киэргэтиэм.
Сага дьылы кэтэһэбин,
Хас күн хаалтын ааҕабын,
Тымныы оҕонньор кэлэрин
Олус күүскэ күүтэбин.

Людмила Лантева

Сага дьыл

Иһэр эбээт, доҕоттоор,
Сага дьылбыт барахсан.
Үлүскэннээх үөрүүлээх,
Үгүс элбэх кэһиилээх.
Оҕо аймах көрүлүүр,
Ойон-тэбэн биэрээхтиир,
Үнкүү-битии тардаахтыыр,
Сага дьылы көрсөөхтүүр.
Сага дьылга түмсүөбүҥ,
Аймаҕынан мустуобуҥ,
Алгыс тылын ылыабыҥ,
Арчыланан сырдыабыҥ.
Элбэх уоттаах харыйа
Сандаарыйа тыгыахтын.
Оҕо сааһы санаттын,
Үөрүүтүтүн бэристин.
Сага дьыл, кэрэбин!
Күүтэбит эйигин!
Сага дьыл, үөрдээрийи,
Эн кэлэ охсоорууй!

Евдокия Попова – Айыына

Сага дьыл кэллэ

Сага дьылбыт тийэн кэллэ

Салаасканан сырылаан,
Сага дьылбыт тийиэн кэллэ
Харыйанан дыргыйан.
Сага дьылбыт тийиэн кэллэ
Көрү-нары көбүлээн,
Сага дьылбыт тийиэн кэллэ
Үөрүү-көтүү кэһиилэнэн.

ТЫМНЫЫ ОҢОНЬОР

Тымныы эһээ оҥоньор,
Хантан тийиэн кэллинг эн?
Ханнык ыраах суолунан
Аан дойдуну эргийэн?
Үрүн хаары көбүтэн,
Сыарҕабынан сырылатан,
Табаларгын көлүнэн,
Кэһиилэргин хомунан,
Тийиэн кэллинг биһиэхэ
Түннүкпүтүн кырыалаан,
Дыссааппытын киэргэтэн,
Көрү-нары тэрийэн.
Сага дылы аһаннын
Сиэнгин сиэтэн киирэбин,
Оҕолору үөрдэннин
Бэлэхтэргин биэрэбин.

ХААРЧААНА

Сага дылы таптыбын,
Сага дьылга үөрэбин.
Эһиэхэҕэ, оҕолорго,
Ыалдыт буолан кэлэрбин.
Миигин кытта тэбис-тэннэ,
Кыыллар тыаны киэргэттилэр.
Харыйаны төгүрүччү
Хоробуоттаан көттүлэр.
Сага дьылга бука бары
Ырыа-үнкүү үөрэтэбит.
Тымныы эһээ кэһиилэрин
Олус-олус кэтэһэбит.

САҢА ДЬЫЛ ХОҢООНО

Мин Саҥа дьыл буолабын,
Саҥа сылы аһабын,
Тымныы эһээ оҕонньору
Сынньаланга атаарабын.
Үгүс элбэх эрэллээх
Саҥа сылга үктэнэбин.
Үгүс үтүө санаалаах
Саҥа дьылы аһабын.

САҢА ДЬЫЛГА ҮӨРЭНИЭМ

Мин быйыл үөрэнэ барыабым,
Дыссааппын куруутун ахтыабым.
Симэммит харыйа бу манна
Сандааран турарын саныабым.
Кыракый бырааттар, балыстар,
Манна мустубут ыалдьыттар,
Быйылгы Саҥа дьыл кэлбитэ —
Миэхэҕэ улаатыы бэлиэтэ.
Алыптаах Саҥа дьыл күнүгэр,
Олус да элбэхтэр бэлэхтэр.
Дьон бары бүтүн дьолломмут,
Саҥа дьыл, саҥа сыл тосхойбут!

Мусьяна Сосина

Сценарийдар

Аптаах Саҥа дьыл

Оруоллар:

Бытааччы

Тымныы оҕонньор

Хаарчаана

Дьэгэ Бааба

Папуастар

Санта Клаустар

Илингни дойду кырасабыссалара

Шах

Чаҕардар

Туттуллар тэрил: хордуонтан оҥоһуллубут чаһы (*циферблата тусна сыһыарыллар, 3 чааска кыырпахтаммыт*).

(Бэһиэлэй муусуканан доҕуһуолланан маскарааттаах оҕолор киирэллэр.)

Бытааччы. Сылы быһа кэтэспит кэллэ күндү кэммит, күлүмүрдүүр харыйалаах Саҥа дьылбыт, аптаах кэрэ киэһэбит!

(«Саҥа дьылынан» ырыа)

(«Что такое Новый год?» ырыа)

(Хаарчаана киирэр.)

Хаарчаана. Дорооболорун, оҕолоор, Саҥа дьылынан, саҥа дьолунан! Кэллим мин эһиэхэ бырааһынныкка ыалдытты, аптаах киэһэни бэлэхтии. Оттон бу кэрэчээн харыйа уота умайбакка турар эбит дии. Миигин кытта хатылаант: «Биир, икки, үс – харыйабыт уота, сандаар!»

(Аптаах палочкатынан харыйа тула сылдьан далбаатыыр, лабааларын, оонньуурдарын таарыйар – харыйа уота умайар.)

(«Аптаах Саҥа дьыл» хоробуот)

Хаарчаана. Уой, оҕолоор, олох умнан кэбиспиппин дии, мин эһиэхэ кэһиилээх кэлбитим. Мин эһиэхэ аҕаллым Саҥа дьыллаабы чаһыны. Саҥа сыл үүнүүтэ ким бу чаһы тыаһын истибит – дьоллоох буолуоҕа. (*Арыйар, көрбүттэрэ: чаһы циферблата суох.*)

Бытааччы. Оҕолоор, чаһыбыт хайдах буолбутуй, туга тийбэтий?

(Оҕолор сыһыппаралара, стрелката суох диэн этэллэр. Күлэ-күлэ Дьэгэ-Бааба киирэр).

Дьэгэ-бааба. Ха-ха-ха... Ити мин алдыаппытым, кыырпахтарын араас дойдуларынан тыалы кытта көтүппүтүм. Кыырпахтары булбаккыт, чаһыны онорбоккут – оччоҕо Саҥа дьыл буолбат, Тымныы оҕонньор кэлбэт. Ха-ха-ха... (*Барар.*)

Бытааччы. Хаарчаана, оччоҕо Саҥа дьыл буолбат дуо? Оттон оҕолор бырааһынныкка бэлэмнэммиттэрэ аҕай дии... Тымныы оҕонньору олус кэтэспиттэрэ...

Хаарчаана. Санаарҕааманг, тугу эмит толкуйдуохпут. (*Кыратык толкуйдуур.*) Мин биллим, оҕолоор, биһиги араас дойдуларынан айанныахпыт, кыырпахтары булуохпут, чаһыбытын оҕоруохпут!

Бытааччы. Хайдах, тугунан айаннаан тийэбит?

Хаарчаана. Баар миэхэ аптаах көбүөр-сөмөлүөт. (*Аҕалан тэнитэр.*) Оҕолоор, кэлэн бары манна турдубут, илиигиттэн тутуһунг, көттүбүт!

(Оҕолор көбүөргэ тураллар, уот харангарар, онтон сырдыыр.)

Бытааччы. Ханна эрэ тийэн кэллибит, манна кимнээх бааллара буолуой?

(Муусука тыаһыыр, папуастар киирэллэр, үгкүүлүүлэр.)

Хаарчаана. Оҕолоор, биһиги Африкаҕа көтөн кэллибит, папуастар эмиэ Саҥа дылы көрсөллөр эбит.

Ытааччы. Үтүө күнүнэн! Биһиги тымны кыһыннаах ыраах

Саха сириттэн аптаах Саҥа дыллааҕы чаһыбыт кыыраахтарын көрдүү кэллибит.

Папуас. Бу маны көрдүүгүт дуо? *(Моонньугар быаҕа иилинэ сылдьар.)* Кыһын диэн тугун кэпсээтэххитинэ биирдэ биэриэхпит.

(Хоһоон)

(«Африкаҕа кыһын суох» ырыа)

Папуас. Чаһыгыт кыырааҕын төттөрү биэрэбит.

(Хаарчаана кыырааҕы ылар.)

Хаарчаана. Салгы айаннаатыбыт. Оҕолоор, кэлэн бары көбүөргэ турдубут, илиигиттэн тутуһун, көттүбүт!

(Оҕолор көбүөргэ тураллар, уот харангарар, онтон сырдыыр. Муусука тыаһыыр, Санта-Клаустар киирэллэр, үгкүүлүүлэр.)

Хаарчаана. Оҕолоор, биһиги Америкаҕа көтөн кэллибит, Санта-Клаус дойдутугар. Биһигини кини бырааттара көрүстүлэр.

Ытааччы. Үтүө күнүнэн! Биһиги тымны кыһыннаах ыраах

Саха сириттэн аптаах Саҥа дыллааҕы чаһыбыт кыыраахтарын көрдүү кэллибит.

Санта-Клаус. Бу маны көрдүүгүт дуо? *(Моонньугар быаҕа иилинэ сылдьар.)* Саха сиригэр Саҥа дылы хайдах көрсөллөрүн кэпсээтэххитинэ биирдэ биэриэхпит.

(Хоһоон)

(«Остуоруйа киһэтэ» ырыа)

Санта-Клаус. Чаһыгыт кыырааҕын төттөрү биэрэбит.

(Хаарчаана кыырааҕы ылар.)

Хаарчаана. Салгы айаннаатыбыт. Оҕолоор, кэлэн бары көбүөргэ турдубут, илиигиттэн тутуһун, көттүбүт!

(Оҕолор көбүөргэ тураллар, уот харангарар, онтон сырдыыр.)

(Илинги дойду үгкүүтэ.)

Хаарчаана. Оҕолоор, биһиги Илинги дойдуга көтөн кэллибит, манна эмиэ Саҥа дылы көрсөллөр эбит.

Ытааччы. Үтүө күнүнэн! Биһиги тымны кыһыннаах ыраах

Саха сириттэн аптаах Саҥа дыллааҕы чаһыбыт кыыраахтарын көрдүү кэллибит.

Шах. Бу маны көрдүүгүт дуо? *(Моонньугар быаҕа иилинэ сылдьар.)* Миигин дьэ кыһынны оонньуунан аралдыттааххытына биирдэ биэриэм.

(Оонньуу)

Шах. Чаһыгыт кыырааҕын төттөрү биэрэбит.

(Хаарчаана кыырааҕы ылар.)

Хаарчаана. Кыыраахтарытын барытын буллубут, дьэбитигэр айаннаатыбыт. Оҕолоор, кэлэн бары көбүөргэ турдубут, илиигиттэн тутуһун, көттүбүт!

(Оҕолор көбүөргэ тураллар, уот харангарар, онтон сырдыыр.)

Ытааччы. Дьэ, дьыссааппытыгар тийэн кэллибит. Билигин чаһыбытын оноруохпут, Саҥа дылбыт буолуо, Тымны оҕонньорбут тийэн кэлиэ.

(Хаарчаана кыыраахтары ылан чаһыга хатыыр. Кураннар тыаһыллалар, муусука доҕуһуолунан Тымны оҕонньор киирэн кэлэр.)

Тымны оҕонньор. Э-һэ-һэй!!! 12 чаас буолаатын Саҥа дылбыт үүннэ! Уруйдаан-айхаллаан тийэн кэлимин мин эһиэхэ! Көрсүбэтэхпит сыл буолла, оҕолоор. Улааппыккыт, маладьыастар. Оттон миигин кэтэстигит дуо?

Ытааччы. Оҕолор эйигин кэтэспиттэрэ, ырыа, хоһоон бэлэмнээбиттэрэ, олорон иһит.

(«Шёл по лесу Дед Мороз» ырыа)

(Хохооннор)

(Оҕолор хоһоон ааҕа турдахтарына, Тымныы оҕонньору ким эрэ хаарынан быраҕар.)

Тымныы оҕонньор. Хайа, бу ким миигин хаарынан быраҕарый?

(Оҕолор саһан турар Дьэгэ-Баабаны көрөллөр, этэллэр, эрдэ тугу гыммытын кэпсишлэр.)

Тымныы оҕонньор. Кэл эрэ бэттэх, эн тоҕо бырааһынныгы буортулуу сылдааһын?

Дьэгэ-Бааба. Бырааһынныгы син биир ыһыам, бу харыйаны алдьатыам...

Тымныы оҕонньор. Быракаас онгоро сылдыбыккын билигин тонорон кэбиһиэм!!!

(Торуоскатынан таарыйар, Дьэгэ-Бааба күлүүлээх быһыыга «тонгон» хаалар.)

Хаарчаана. Эһээ, кини аны быракаастыа суоҕа, баһаалыста, ириэр.

(Тымныы оҕонньор торуоскатынан таарыйар, Дьэгэ-Бааба «ирэр», дэлби тонмут, илибиришир.)

Тымныы оҕонньор. Чэ, бу сырыыга бырастыы гынабын. Аныгыскыга, дьэ, сэрэнээр.

Дьэгэ-Бааба. Отгон миигин ким даҕаны бырааһынныкка ынтырбатаҕа, мин эмиэ бырааһынныктыаппын баҕарабын. Буруйбун билинэбин, мантан ыла үчүгэй буолуом. (Көрүдүөргэ сүүрэн тахсар, төттөрү мөһөөччүк тутуурдаах киһирэр.) Мин эһиэхэ кэһии аҕаллым, үчүгэй да үчүгэй!.. Бу көрүн (мөһөөччүктэн эргэ ырбаахыны таһаарар), наһаа үчүгэй былаачыйа, эдэр сылдьан кэппитим. Ким ылар? Ким да наадыйбат дуо? Онтон бу көрүн, хобордоох баар, сууһа түһэн баран, сизеркилэ курдук көрүнүөххэ сөп... Тоҕо мин кэһиилэрбин ким да сөбүлээбэтэ? Онтон мин кэһии хомуйарга олус кыһаллыбытым.

Тымныы оҕонньор. Оннук буоллаҕына, санаарҕаама, мин эһиэхэ көмөлөһүөм.

(Мөһөөччүк тула сылдьан «аптыыр», торуоскатынан муостаны тонгсуйар, онтон мөһөөччүгү таарыйар.)

Тымныы оҕонньор. Чэ, көрүн эрэ.

Дьэгэ-Бааба. Ураа! Дьиннээх бэлэхтэр!

(Тымныы оҕонньор Хаарчааналыын кэһишлэри түгэтэллэр.)

Тымныы оҕонньор. Барар кэммит тийэн кэллэ, эһиил эмиэ кэлиэхпит!

Хаарчаана. Саҥа дылынан! Саҥа дьолунан!

Тымныы оҕонньор. Көрсүөххэ диэри!

(Тахсан бараллар)

Хаарчаана

Оруоллар:

Ытааччы

Тымныы оҕонньор

Хаарчаана

Оҕонньор

Эмээхсин

Сулустар

Куобахтар

Хаар кинилэр

Туттуллар тэрил: мас дьыэ, кылабачыгас хаардар.

(Ытааччы төрөппүттэри, ыалдьыттары эбэрдэлиир, оҕолору саалаҕа ынгыраар. Оҕолор киирэн төгүрүччү тураллар.)

Ытааччы. Оҕолоор, бүгүн биһиэхэ бырааһыннык – Саҥа дьыл! Көрүҥ эрэ, саалабыт хайдах курдук кизэргэйдитин, биһиэхэ харыйа ыалдьыттыы кэлбит. Оҕолоор, харыйабыт тугун бэрдэй, араас оонньуурунан кизэргэммит, симэммит. Оттон уоттара тоҕо күлүмнүү умайбаттарый? Харыйаттан көрдөһүөххэйин: «Биир, икки, үс – харыйабыт уота, чабылай!»

(Оҕолор хатылыыллар, харыйа уота умайар.)

Ытааччы. Чэйин, бырааһынныкпытын саҕалыабын!

(Хоһооннор)

(«Саҥа Дьыл» хоробуот)

(Хоробуот кэннигиттэн оҕолор олохтор.)

Ытааччы. Олус да үчүгэйдик ылаатыбыт, хоһоон аахтыбыт, харыйабыт истэн үөрдэ буолуо. Оҕолоор, сотору күүтүүлээх ыалдьыттыы Тымныы оҕонньор ыалдьыттыы кэлиэ, кэһиитин аҕалыа... Оттон бу кэрэчээн харыйабыт эмиэ остуоруйа кэһиилээх кэлбит эбит, чуумпуран олорон көрүөххэйин.

Ытааччы. Арай биирдэ олохбуттара эбитэ үһү оҕонньордоох эмээхсин. Кинилэр...

(Дьыгиттэн оҕонньордоох эмээхсин тахсаллар.)

Оҕонньор. О-хо-хо!

Эмээхсин. Э-хэ-хэ!

Оҕонньор. Чункуйдун дуо, эмээхсин?

Эмээхсин. Чункуйдун, оҕонньор!

Оҕонньор. Оттон таһырдыа оҕолор оонньуу сылдьаллар, ырыа ыллыыллар. Көрөргө олус да үчүгэй...

Эмээхсин. Биһиги сиэннээхпит эбитэ буоллар, кини эмиэ оҕолору кытта оонньуу-көрүлүү этэ...

Оҕонньор. Таһырдыа тахсан көрүөххэ...

(Сыана кытыытыгар баран олохтор.)

Ытааччы. Оҕонньордоох эмээхсин таһырдыа тахсыбыттара – оҕолор үөрүү-көтүү бөҕө, ырыа ыллыыллар, үгүлүүлээн тэйэллэр эбит.

(«Кыһын кэллэ» ырыа)

(«Хаардаах үгүлүү»)

(Үгүлүү кэннигиттэн оҕолор хаардарын харыйа анныгар чөмөхтөөн уураллар.)

Оҕонньор. Эмээхсин, оттон бу кылабачыгас хаарынан бэйэбитигэр сиэн кыста онгоруохха.

Эмээхсин. Бу да оҕонньор, ону-маны кэпсээн...

Оҕонньор. Оттон боруобаҕа боруок суох, баҕар туһа тахсыа...

(Оҕонньордоох эмээхсин хаары чөмөхтүүлэр, бүтэннэр таҥаһынан бүрүйэллэр.)

Оҕонньор. Олус да элбэх хаар түспүт. Оҕолоор, кэлэн оонньоон!

(«Хаары хомуй» оонньоу. Оҕонньор хаардаах иһити өрө ыһар, оҕолор биһирдиш хаары ылан төттөрү иһиккэ угаллар.)

(Оонньоу кэмигэр биллибэтинэн Хаарчаана «хаар чөмөбүн» анныгар киһирэн олорор.)

Эмээхсин. Оҕонньоор, кэл эрэ... Көр эрэ, хаарбыт хамсыыр дии.

(Таҥаһы арыйбыттара – Хаарчаана тахсар кэлэр. Оҕонньордоох эмээхсин соһуйаллар, үөрэллэр.)

Оҕонньор. Олус да кэрэ кыысчаан!

Эмээхсин. Бу биһиги сиэммит дуо? Тугун бэрдэй!

Оҕонньор. Ким диэн ааттыбыт сиэммитин?

Эмээхсин. Хаартан чочуллан онгоһуллубутун иһин Хаарчаана диэн ааттыахха!

Хаарчаана. Дорообо эбээ, дорообо эһээ! Мин эһиэхэ көмөлөһүөм, дьиэни-уоту хомуй-уом, уу баһан аҕалыам, чэй өрүөм.

(Биздэрэ ылан уу баһа барар.)

Ытааччы. Хаарчаана уу баһа барбыт. Арай көрбүтэ: оҕолор оонньоу сылдыаллар эбит.

Хаарчаана. Тула бары үөрэллэр-көтөллөр, арай миигин ким да ыңырбат.

Ытааччы. Оҕолоор, Хаарчаананы оонньоуга ыңырыабын.

(Оонньоу)

Хаарчаана. Эһигини кытта онньоу сылдыар олус да үчүгэй эбит. Өссө оонньоухха, мин эбэлээх эһэбиттэн көнгүллэтэн кэлиэм.

(Биздэрэтин ылан дьиэҕэ барар. Оҕонньордоох эмээхсин дьиэттэн утары тахсаллар.)

Хаарчаана. Эбээ, эһээ, оҕолору кытта оонньоу барарбын көнгүллээн.

Оҕонньор. Оҕолору кытта баран оонньоо, оонньоо.

Эмээхсин. Сэрэнэн сырыт, ыраах барыма, муһан хаалыан.

(Оҕонньордоох эмээхсин илиилэринэн сапсыйаллар.)

Хаарчаана (хааман иһэн сангарар). Өр да хаамтым, доҕотторбуттан хаалан хааллым. Ау! Ау! Ким да суох... Арай үөһэ халлаанга сулустар күлүмнүүлэр. Сулусчааннар, сулусчааннар, халлаантан түһэн миэхэ көмөлөһүң, суолбун сырдатың!

(Сулусчааннар үңкүүлэрэ.)

(Үңкүү кэнниттэн Хаарчаанаҕа сулустары биэрэллэр.)

Хаарчаана. Сулусчааннар, дьүөгэлэrim, көтөн кэлэн абыраатыгыт даҕаны, куттаммытым ааста... Дьиэбин хайдах булабыный, хайа диэки барабыный?

Ытааччы. Хаарчаана, куттаныма. Манна тыаҕа кыылар бааллар, кинилэри ыңырыахха. Куобахчааннар, кэлинг, Хаарчаанаҕа көмөлөһүң.

(Куобахтар киһирэллэр.)

(«Куобахчаан» ырыа)

(Куобахтар үңкүүлэрэ)

Хаарчаана. Куобахчааннар, мин дьиэбэр хайдах тийэбиний?

Куобахтар. Оол онно, тыа саҕатыгар, муус дьиэ баар. Онно бар.

Хаарчаана. Ол диэҕэ ким олороруй?

Куобахтар. Тымныы оҕонньор!

Ытааччы. Хаарчаана, ыксаа, Тымныы оҕонньор оҕолорго бараары хомунан эрдэҕэ буолуо.

Хаарчаана. Сулустарынан сырдатан ол дьиэни көрдүү бардым.

(Барар.)

Ытааччы. Ол кэмгэ оҕонньордоох эмээхсин сиэннэрин сүтүктээн көрдүү барбыттар.

(Дьиэттэн оҕонньордоох эмээхсин тахсаллар.)

Оҕонньор. Сиэммит кыыс Хаарчаана, ханна бааргыный? Ау!

Эмээхсин. Аны ким биһиэхэ уу аҕалар, ким ырыа ыллыыр?

Ытааччы. Долгуйуман, долгуйуман! Истэбит дуо, чуораан тыаһыыр, ким эрэ атынан айаннаан иһэр. Арааһа, Тымныы оҕонньор быһыылаах. Бары ынгырыабын эрэ кинини.

(Оҕолор ынгыраллар, Тымныы оҕонньор Хаарчааналыын тиийэн кэлэллэр.)

Тымныы оҕонньор. Эһэ-һээй! Дорооболорун!

Оҕонньордоох эмээхсин. Тымныы оҕонньор, махтал Хаарчаананы аҕалбыккар!

Ытааччы. Оҕолору кытта хаалан бырааһынныктаан, оонньоонг-көрүлээн.

(Оҕонньордоох эмээхсин оҕолор быыстарыгар киһирэн ололорлор.)

Тымныы оҕонньор. Саргылаах Саҥа дьыл салаллан кэлбитинэн бары оҕолору, ыалдьыттары эбэрдэлиибин! Чэйин эрэ, оҕолоор, бырааһынныктаабы хоробуокка туруобун!

(«Шёл по лесу Дед Мороз» хоробуот)

Тымныы оҕонньор. Олус үчүгэйдик ыллаатыгыт. Үнүкүүлээммин ууллаары гынным.

Ытааччы. Оҕолоор, Тымныы оҕонньорбут ууллаары гыммыт, бары бииргэ кинини үрүөбүн! *(Оҕолор бары үрэллэр.)* Тымныы оҕонньор, ыраахтан кэлэн сылайбытын буолуо, олорон сынһан, оҕолор эйиэхэ хоһоон аабыахтара.

(Хоһооннор)

Ытааччы. Тымныы оҕонньор, оҕолору аралдытан, оонньоута толкуйдуурун буолаарай?

Тымныы оҕонньор. Мин оонньоурбун дьэ сөбүлүүбүн!

(Оонньоу. Тымныы оҕонньор харыйа диэки хайыһан турар, 10 диэри ааҕар, оҕолор түүл кэннигэр саһаллар. Тымныы оҕонньор оҕолору көрдүүр, олоппостор анныларын, харыйа кэннигэр көрөр, төрөппүттэртэн ыйыыталаһар. Онтон түүл диэки барар. «Манна кимнээх харахтара чабылыһарый? Кимнээх атахтара көстөрүй?» – диир. Түүлү арыһар: «Бу бааллар эбит дии оҕолорум».)

Ытааччы. Тымныы оҕонньор, оттон оҕолору эн тугунан күндүлүөххүнүй?

Тымныы оҕонньор. Мин билигин оҕолорго түргэнник улааттыннар диэн аптаах хааһы буһарыам. Миэхэ улахан күөс, бурдук, саахар наада.

(Остуол киллэрэллэр. Остуолга улахан күөс турар. Иһигэр бэлэхтэр бааллар. Кыра мишкэҕэ конфетти. «Бурдук», «Саахар», «Туус» диэн суруктаах хоруопкалар тураллар. Тымныы оҕонньор хааһытын «буһарар», мишкэттэн конфеттины хамыйаҕар баһан ылан үрэр.)

Тымныы оҕонньор. Хааһыбытыгар хаар тийбэт эбит. Чэйин эрэ, оҕолоор, миэхэ көмөлөһүн, хаарда аҕалын.

(«Хаарда аҕал» оонньоу)

Тымныы оҕонньор. Чэйин эрэ, көрүөххэин, төһө бэрт хааһыны буһарбыт эбиппиний!

(Хааһытын булкуйар, хамыйаҕар бэлэҕи баһан таһаарар.)

Тымныы оҕонньор. Оҕолоор, көрүн, биһиги хаарбыт туохха кубулуйбутуй?! Бэлэх буолан буһан тахсыбыт!

(Бэлэх биэриштэ)

Тымныы оҕонньор. Барар кэмим тиийэн кэллэ, эһиил эмиэ кэлиэбим! Көрсүөххэ диэри! Саҥа дьылынан!

Аптаах хаар чөмөҕө

Оруоллар:

Ытааччы

Тымныы оҕонньор

Хаарчаана

Ведьмочка

Спанч Боб

Зебра

Хахай

(Ытааччы төрөппүттэри, ыалдьыттары эбэрдэлиир, оҕолор саалаҕа киирэн төгүрүчү тураллар.)

Ытааччы. Оҕолоор, бүгүн биһиэхэ бырааһыннык – Саҥа дьыл! Көрүҥ эрэ, саалабыт хайдах курдук киэркэйбитин, биһиэхэ харыйа ыалдьытты кэлбит... Чэйин, бырааһыннык-пытун саҕалыабын! Харыйабыт уотун уматыабын! Хатылаан: «Биир, икки, үс – харыйа уота, чабылай!»

(Оҕолор хатылыылар, харыйа уота ымайар.)

(«Лаглайбыт күөх харыйачаан» хоробуот)

(Хоһооннор)

(Оҕолор олороллор, харыйаҕа төлөпүөн ыйанан турар, тыаһыыр.)

Ытааччы. Оҕолоор, чуумпуран олорон истин эрэ, туох тыаһырый?

(«Көрдөөн» төлөпүөнү уонна аптаах хаар чөмөҕүн булар, «кэпсэтэр».)

Төлөпүөн *(запись).* Дорооболорун, оҕолоор! Биллигит дуо миигин?.. Мин Тымныы оҕонньорбун, Саҥа дьылынан эбэрдэлиибин! Бары оҕолорго бэлэх бэлэмнээн, мастары, хонуулары хаарынан бүрүйэн, эһиэхэ дыссаакка хойутаары гынным. Эһигини манна ыалдьытты ыннырабын, бу аптаах хаар чөмөҕүнэн сирдэтэн миэхэ тийиэн кэлээрин, күүтэбин!

Ытааччы. Сөп, өйдөөтүбүт... Оҕолоор, Тымныы оҕонньорго ыалдьытты барабыт дуо? *(Оҕолор сөбүлэһэлэр.)* Тымныы оҕонньор, сотору биһиги тийиэхпит!

(Ити кэмгэ Ведьмочка үөмэн киирэн, аптаах хаар чөмөҕүн былдьаан ылар, күлэр.)

Ведьмочка. Тымныы оҕонньорго бараары бэлэмнэннигит дуо?! Биэриэм суоҕа бу аптаах хааргытын! Утю-тю-тю, ытаары гынныгыт дуу? Чэ, Тымныы оҕонньорго эһигини илдьиэм! *(Аптаах тыллары этэр, хамсаныы оҥорор.)*

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.